

1
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протоколом засідання

Вченої ради психолого-педагогічного
факультету

від 21.09.2022 р. № 1

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Київ, 2022

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Практична психологія» / Укладачі: кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Стуліка О.Б., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Варава Л.А., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Тищенко Л.В. – Маріуполь, 2021. – 40 с.

Рецензенти:

Грицук О.В. – доцент кафедри психології та педагогіки Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Гірман Н.О. – практичний психолог комунального закладу «Дитячий будинок змішаного типу «Центр опіки» для дітей дошкільного і шкільного віку»

У методичних рекомендаціях визначено методику виконання, правила оформлення, а також порядок захисту кваліфікаційної роботи, надано рекомендації щодо розробки програми дослідження та її реалізації, написання тексту кваліфікаційної роботи та підготовки до захисту.

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Практична психологія» психолого-педагогічного факультету складені відповідно до Положення про кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти в Маріупольському державному університеті, затвердженого протоколом Вченої ради МДУ від 24.02.2021 № 8, введено в дію наказом МДУ від 25.02.2021 № 60.

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Практична психологія» психолого-педагогічного факультету перезатверджено засіданням кафедри практичної психології (протокол №1 від 26.08.2022) та затверджено протоколом засідання Вченої ради психолого-педагогічного факультету №1 від 21.09.2022р

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Практична психологія» психолого-педагогічного факультету перезатверджено засіданням кафедри практичної психології (протокол №5 від 19.01.2023) та затверджено протоколом засідання Вченої ради психолого-педагогічного факультету №6 від 15.02.2023 р

Кваліфікаційна робота – самостійна комплексна робота випускника вищого навчального закладу, яка зорієнтована на підтвердження фахового рівня його автора і тому повинна бути результатом глибокого теоретичного та емпіричного вивчення обраної студентом проблеми, її творчого осмислення та експериментальної перевірки результатів наукового пошуку.

Основна *мета* виконання випускової кваліфікаційної роботи – завершення підготовки фахівця, а також оцінка його професійних компетенцій під час захисту перед ЕК самостійно виконаного проекту.

Кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «Магістр» має характеризуватися науковою новизною та практичною значущістю здійсненого теоретико-методологічного аналізу проблеми, її емпіричного вивчення, а також розробленого прикладного інструментарію, що вирішує завдання розвитку / формування / корекції певного феномену.

Прикладний характер наукового дослідження обумовлює цільову спрямованість кваліфікаційної роботи на: ефективно професійне вирішення широкого кола психологічних проблем людини у різних сферах її життєдіяльності та на різних вікових етапах; комплексну розробку конкретних напрямів удосконалення навчання / виховання / функціонування особистості; впровадження розроблених здобувачами рекомендацій в практику роботи організацій / установ / підприємств різних форм підпорядкування.

Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК-1
	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	ЗК-2
	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК-3
	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	ЗК-4
	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК-6
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.	СК-1
	Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.	СК-2
	Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.	СК-3
	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.	СК-4
	Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.	СК-5

Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.	СК-9
Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.	СК-10

Визначені ОПП кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання, що визначають нормативний зміст підготовки:

Результати навчання	Шифр результату навчання
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	ПР 1
Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.	ПР 2
Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.	ПР 3
Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.	ПР 4
Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.	ПР 5
Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.	ПР 6
Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.	ПР 7
Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.	ПР 10
Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.	ПР 11

Основні завдання кваліфікаційної роботи:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки фахівця освітнього ступеня «магістр»;
- розвиток навичок роботи з фаховою літературою, самостійного наукового пошуку та творчого вирішення завдань;
- формування навичок практичного використання теоретичних знань, при вирішенні конкретних прикладних питань у різних сферах професійної діяльності, оволодіння методикою досліджень та сучасними методами математичної статистики;
- набуття досвіду чіткого і логічного письмового викладу теоретичних положень;
- розвиток вміння аналізувати, узагальнювати, класифікувати та інтерпретувати основні теоретичні й практичні результати дослідження з

дотриманням принципів наукового дослідження: історичного, термінологічного, функціонального, системного, когнітивно-пізнавального, моделювання;

- визначення відповідності рівня підготовки випускника вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця, його готовності та спроможності до самостійної роботи в умовах соціальних трансформацій; з врахуванням сучасних соціально-психологічних, економічних та інших тенденцій; визначенням соціокультурних параметрів функціонування особистості.

Отже, у процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти показує свою освіченість за фахом, здатність самостійно вирішувати фахові завдання, уміння працювати з науковою літературою, здібність аналізувати отримані результати, робити правильні висновки й узагальнення, уміння використовувати сучасні методи наукових досліджень.

До кваліфікаційних робіт висуваються такі основні вимоги:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану певної галузі науки та перспективам розвитку, практичним завданням відповідної сфери;
- вивчення й критичний аналіз монографічних і періодичних видань з теми;
- чітка характеристика предмета, мети й методів дослідження, опис та аналіз проведених автором експериментів;
- узагальнення результатів, їх обґрунтування, висновки та практичні рекомендації.

Таким чином, кваліфікаційна робота повинна бути:

- реальною
 - відображати рішення сучасних проблем, пов'язаних з функціонуванням системи дослідження та її підсистем, мати науково-теоретичне і практичне значення;
- актуальною
 - повинна бути присвячена дослідженням і розробкам, що відносяться до сучасних проблем розвитку відповідної галузі, що мають особливу важливість на сучасному етапі;
- інформативною
 - повною мірою відображати дослідження, проведене на високому теоретичному і практичному рівнях на основі загальнонаукової та конкретно-наукової методології.

Кваліфікаційна робота є документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт призначаються викладачі університету, які мають науковий ступінь кандидата або доктора наук, вчене звання доцента або професора. У разі потреби науковий керівник може залучати до консультування окремих розділів роботи фахівців з інших структурних підрозділів Університету, інших закладів освіти, установ та організацій. Навантаження для консультування виділяється із загального обсягу годин наукового керівника

Рецензентами кваліфікаційних робіт призначаються висококваліфіковані фахівці підприємств, установ, організації, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти (відповідно галузі обраної теми). Склад рецензентів

затверджується наказом Університету за поданням завідувачів кафедр до 30 вересня другого року навчання

Відповідальність за матеріал, викладений у кваліфікаційній роботі студента-випускника, порядок використання фактичного матеріалу та іншої інформації під час його виконання, обґрунтованість й достовірність висновків, положень несе здобувач і науковий керівник роботи. У випускній кваліфікаційній роботі не допускається запозичення (плагіат) матеріалу без посилання на автора та джерело інформації.

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою. Написання та захист кваліфікаційної роботи іноземною мовою можливе за поданням декана факультету та погодженням ректора.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до Плану виконання кваліфікаційної роботи, що складається випусковою кафедрою і затверджується завідувачем кафедри. У випадку недотримання встановлених вимог, науковий керівник не пізніше 30 днів до засідання Екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційної роботи надає інформацію щодо стану (відсотка) її виконання до деканату

Етапи виконання кваліфікаційної роботи

- вибір теми роботи та обґрунтування її актуальності;
- визначення напрямів дослідження;
- складання та затвердження плану виконання кваліфікаційної роботи;
- постановка мети та конкретних завдань дослідження;
- обговорення окремих частин та роботи в цілому з науковим керівником, заслуховування виконання плану роботи на засіданні кафедри;
- оформлення роботи;
- доповідь про результати дослідження (попередній захист) на засіданні кафедри, надання висновку кафедри про допуск (не допуск) до захисту, підготовка рецензії;
- подання зброшурованої та електронної версії кваліфікаційної роботи на кафедру, остаточна перевірка роботи на дотримання академічної доброчесності (за 2 тижні до захисту),
- підготовка відгуку та рецензії
- підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка ілюстративного з (презентаційного) матеріалу (схеми, графіки, діаграми, таблиці, якщо це потрібно);
- публічний захист кваліфікаційної роботи.

Зазначені етапи є приблизними та не вказують на обов'язковий порядок їх виконання, тому деякі частини роботи можуть виконуватися одночасно (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_kvalifikacijni_roboti_zdobuvac_hiv_.pdf)

Підготовчий етап виконання кваліфікаційної роботи

Підготовчий етап виконання кваліфікаційної роботи передбачає:

1. Вибір теми.
2. Затвердження поданих тем на засіданні кафедри практичної психології (протоколзасідання)
3. План роботи (оформлення завдання до кваліфікаційної роботи)

Вибір теми та оформлення завдання до кваліфікаційної роботи

Постановці проблеми та формулюванню теми кваліфікаційної роботи студента передують аналітичний моніторинг стану її наукової розробленості, пошук перспективних напрямків.

Наукова проблема – чітко окреслене коло питань, яке охоплює основну ідею та загальне спрямування дослідження.

Постановка проблеми – це початок дослідження, що передбачає наступну послідовність дій:

- виявлення дефіциту інформації;
- усвідомлення потреби в усуненні цього дефіциту;
- опис (вербалізація) проблемної ситуації;
- формулювання проблеми в наукових категоріях і термінах.

Вільне орієнтування дослідника у проблемі передбачає ґрунтовне ознайомлення з науковими публікаціями по цій проблемі, здатність вступати в комунікацію з викладачами, науковим керівником, фахівцями-психологами, іншими здобувачами.

Тема дослідження конкретизує напрямок дослідницької роботи з метою вивчення обраних процесів чи явищ.

Вибір, формулювання та обґрунтування теми дослідження є найвідповідальнішим етапом у процесі підготовки та написання кваліфікаційної роботи. Тема кваліфікаційної роботи, прізвище наукового керівника обговорюються на засіданні кафедри та затверджуються відповідним наказом по університету.

Студент-магістр може ознайомитися з орієнтовною тематикою кваліфікаційних робіт з психології, щоб мати змогу сформулювати тему власного дослідження.

Здобувач узгоджує формулювання теми з науковим керівником, здійснивши попередній моніторинг проблематики.

Основними критеріями вибору теми кваліфікаційного дослідження є:

- наукова / соціальна / професійна актуальність;
- перспективність;
- наявність теоретичної бази;
- можливість виконання емпіричного дослідження;
- отримання соціально-психологічного ефекту від упровадження результатів дослідження.

Тема випускної кваліфікаційної роботи відображає основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Одним із критеріїв вибору теми є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики. Темі кваліфікаційних робіт формуються відповідно до профілю випускової кафедри та сучасних досягнень у відповідній предметній галузі або суміжних сферах науки й техніки.

Наукові керівники та теми кваліфікаційних робіт обираються здобувачами вищої освіти самостійно на основі розробленого і затвердженого випусковими кафедрами переліку тем, а також з урахуванням власних наукових інтересів. Здобувач також може сам запропонувати тему кваліфікаційної роботи, достатньо аргументовано обґрунтувавши доцільність її розробки.

Темі кваліфікаційних робіт у поточному навчальному році не можуть дублювати теми за попередні 5 років.

Тематика кваліфікаційних робіт окремо для кожного рівня вищої освіти (відповідно до вимог стандартів та освітніх програм) розробляється згідно з науковими дослідженнями кафедри, рекомендаціями стейкхолдерів та за поданням гаранта освітньої програми затверджується на засіданні випускової кафедри / кафедр не пізніше місяця після початку навчання здобувачів. Кваліфікаційна робота може виконуватися за тематикою, яку замовляють державні установи, підприємства та організації. Рекомендовано також передбачити теми кваліфікаційних робіт, які у майбутньому можуть трансформуватися у теми дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Тематика кваліфікаційних робіт щорічно оновлюється і коригується з урахуванням новацій у законодавстві, науково-дослідницькій роботі, рекомендацій організацій і установ замовників випускників, Екзаменаційних комісій.

Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника, консультантів (у разі потреби) затверджується наказом Університету за поданням декана, завідувача випускової кафедри та гаранта освітньої програми: до 1 березня першого року навчання.

Внесення змін та уточнень до тем кваліфікаційних робіт можливе: не пізніше 15 вересня другого року навчання. Зміни затверджуються наказом Університету, проєкт якого вносить декан факультету на підставі службової записки завідувача кафедри за обґрунтованою заявою здобувача, погодженою з науковим керівником та гарантом освітньої програми.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та не містити неоднозначного тлумачення. У темі зазначається об'єкт, який досліджується, або за матеріалами якого виконується робота.

Після остаточного узгодження теми кваліфікаційної роботи з науковим керівником здобувач подає заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій зазначає назву теми, наукового керівника та консультанта (у разі потреби)

Протягом місяця після затвердження тема кваліфікаційної роботи розробляється та узгоджується з науковим керівником та консультантом (за потреби) План виконання кваліфікаційної роботи, який затверджується завідувачем випускової кафедри. План може корегуватися, про що робляться відповідні записи у затверженому варіанті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_kvalifikacijni_roboti_zdobuvac_hiv_.pdf)

Важливо:

- тема має відповідати вимогам кваліфікаційної характеристики спеціаліста за фахом «практична психологія»;
- кількість слів у назві теми роботи не може перевищувати одинадцять (без урахування часток та прийменників);
- формулюючи назву теми, слід уникати таких варіантів, як «Аспекти ...», «Проблеми ...», «Аналіз ...», «...з метою...», «Дослідження питання...», «Дослідження деяких шляхів...»;
- назва теми роботи повинна бути конкретною, узгоджуватися з об'єктом і предметом дослідження.

Від самого початку роботи студенту необхідно мати *план роботи*. Надалі такий план може уточнювати, проте основне завдання кваліфікаційної роботи повинне змінюватися якомога менше. План оформляється як завдання до

кваліфікаційної роботи.

Завдання до кваліфікаційної роботи повинні містити:

- обґрунтування програми дослідження (вказується актуальність теми, мета, конкретні завдання, об'єкт та предмет дослідження; розкривається теоретико-методологічна основа дослідження; конкретизуються методи дослідження);
- зміст теоретичного розділу дослідження (подається план теоретичного дослідження);
- зміст розділів емпіричного дослідження (подається програма емпіричного дослідження: напрями та методи дослідження тощо);
- календарний графік роботи студента;
- графік консультацій.

Завдання оформляється студентом поетапно і перебуває у нього. Керівник визначає календарний графік роботи студента, строки подання матеріалів.

Консультування та інші обов'язки керівника кваліфікаційної роботи

Консультації з кваліфікаційної роботи й окремих його розділів мають за мету:

- дати необхідну спрямованість кваліфікаційної роботи;
- допомогти магістранту в роз'ясненні окремих складних питань на різних етапах виконання кваліфікаційної роботи;
- стимулювати самостійну творчу роботу магістранта.

Обов'язки керівника кваліфікаційної роботи

На різних стадіях підготовки і виконання кваліфікаційної роботи завдання наукового керівника змінюються.

На першому підготовчому етапі науковий керівник:

- надає практичну допомогу студенту у виборі теми кваліфікаційної роботи та розробці плану його виконання;
- дає кваліфіковану консультацію з підбору літературних джерел і методичних матеріалів, необхідних для виконання проекту;
- визначає календарний графік роботи студента;
- визначає графік консультацій.

На основному і заключному етапах виконання кваліфікаційної роботи науковий керівник:

- здійснює систематичний контроль за ходом виконання студентом кваліфікаційної роботи, відповідно до розробленого плану;
- виступає як опонент, вказує магістрантові на недоліки аргументації емпіричного дослідження, стилю викладу матеріалів тощо, радить, як їх краще усунути;
- здійснює систематичні, передбачені розкладом, бесіди та консультації за змістом та організацією роботи;
- надає допомогу у виборі методики дослідження та особливостях роботи з нею;
- оцінює зміст виконаної роботи як частинами, так і в цілому, дає згоду на подання роботи на захист (зразок відгуку керівника подається у додатках).

Важливо

- До консультації з науковим керівником здобувач повинен готуватись.

- Предметом консультативного звертання може стати будь-яке питання, пов'язане зі змістом та процесом роботи над кваліфікаційною роботою.

- Ефективність спільної роботи студента і наукового керівника безпосередньо залежить від ретельності пошуково-аналітичної діяльності першого.

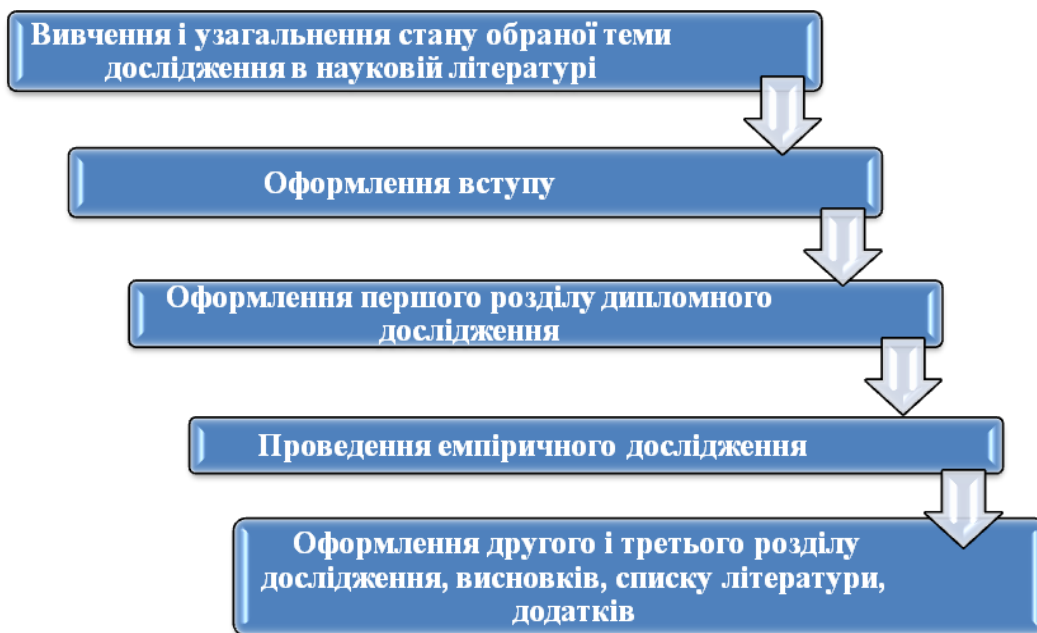
- Магістрантові слід періодично (за обоюсторонньою домовленістю) інформувати наукового керівника про хід підготовки кваліфікаційної роботи, обов'язково доводити до відома про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання кваліфікаційної роботи.

- Науковий керівник не є ні співавтором, ні редактором кваліфікаційної роботи і тому не повинен поправляти всі наявні в магістерській роботі теоретичні, методологічні, стилістичні та інші помилки.

Основний етап виконання кваліфікаційної роботи

Алгоритм виконання кваліфікаційної роботи та структура подання матеріалів дослідження

Основний етап виконання кваліфікаційної роботи передбачає:

Отже, завданням основного етапу виконання кваліфікаційної роботи є здійснення теоретичного та емпіричного дослідження обраної проблеми та оформлення матеріалів дослідження у вигляді *кваліфікаційної роботи* – спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні.

Незалежно від обраної теми, структура кваліфікаційної роботи має бути такою:

- титульний аркуш (додаток 2);
- план виконання кваліфікаційної роботи (додаток 3);
- зміст (додаток 4);
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина, яка складається з декількох розділів (2-3).

Розділи у свою чергу поділяються, як правило, на підрозділи, що

розкривають теоретичні та практичні аспекти означеної в роботі проблеми. Кожен розділ може складатися з 2-4 підрозділів. Після кожного розділу мають бути сформульовані висновки;

- загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності)

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

Вимоги до змісту структурних елементів кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи містить:

- найменування закладу вищої освіти, факультету та випускової кафедри;
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- тема роботи;
- шифр спеціальності, назва освітньої програми
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника, рецензента;
- місто і рік (додаток 2).

Зміст

Зміст подають на початку кваліфікаційної роботи. Він містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо. Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті. Приклад змісту наведено у додатку 4

Вступ

У вступі подається загальна характеристика кваліфікаційної роботи в такій послідовності:

- обґрунтовується актуальність теми;
- визначається мета і конкретні завдання дослідження;
- позначаються об'єкт та предмет дослідження;
- визначається теоретико-методологічна основа дослідження;
- конкретизуються методи дослідження;
- розкривається наукова новизна і практичне значення одержаних результатів;
- наводяться варіанти апробації результатів досліджень;
- окреслюється структура роботи.

У вступі розкривається сутність і стан розробки наукової проблеми, до якої звертається здобувач, окреслюється мета та завдання дослідження, здійснюється обґрунтування необхідності подальших розвідок, аналізується джерельна база. Обсяг вступу кваліфікаційної роботи – 3-6 сторінок. Він повинен мати певну структуру, обумовлену науковою логікою:

- актуальність теми;
- визначення об'єкту та предмету дослідження;
- ступінь її вивченості в спеціальній науковій літературі;
- визначення мети та завдань дослідження;
- огляд джерельної бази дослідження;
- характеристика методології дослідження;
- практичне значення отриманих результатів, їх апробація, публікації тощо.

Обґрунтування актуальності роботи – обов’язкова вимога до будь-якої кваліфікаційної роботи. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним. Достатньо в межах однієї сторінки показати теоретичне і практичне значення розробки теми дослідження.

Актуальність кваліфікаційної роботи зумовлюється теоретичними й емпіричними пізнавальними завданнями певної дисципліни, пов’язаної з відповідною науковою галуззю.

Доцільність кваліфікаційної роботи обґрунтовують шляхом визначення нагальних потреб практики та встановлення прогалин у науці щодо вирішення цих проблеми.

Зокрема, актуальність дослідження можуть зумовлювати:

- потреба практики та наявність соціального замовлення;
- потреба в нових фактах, які дозволяють розширити теорію і сферу розуміння проблеми;
- потреба у більш ефективних психодіагностичних методах;
- потреба у перегляді психологічних підходів, теорій, концепцій;
- потреба у нових психокорекційних методах впливу, які мають більш широкі можливості тощо.

Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним

Об’єкт дослідження – це явище, процес або суспільні відносини, які зумовлюють проблему і обрані автором для вивчення.

Предмет дослідження міститься у межах об’єкта. Він лише вказує на суттєві зв’язки та відносини, властивості, аспекти, функції, які є визначальними для даного дослідження. Предмет визначає тему дослідження, також він віддзеркалюється у самій назві роботи. Це окремі характеристики об’єкта, аспект проблеми, що розглядається відповідно до певної мети дослідження як у теоретичному, так і в експериментальному планах.

Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. При визначенні об’єкта потрібно знайти відповідь на запитання: що розглядається? А предмет означає аспект розгляду. Іншими словами, об’єктом виступає те, що досліджується, а предметом – те, що в цьому об’єкті дістає наукове пояснення.

Приклад 1

Тема: Динаміка ставлення молодших школярів до учбової діяльності.

Об’єкт дослідження – ставлення молодших школярів до учбової діяльності.

Предмет дослідження – структурно-динамічні характеристики ставлення молодших школярів до учбової діяльності.

Приклад 2

Тема: Соціально-психологічні чинники підліткової агресії

Об’єкт дослідження – підліткова агресія

Предмет дослідження – особливості соціально-психологічних детермінантів підліткової агресії.

Для того, щоб проаналізувати стан дослідження з обраної теми, складається короткий огляд літератури, завдяки якому робиться висновок, що обрана тема потребує подальшої розробки.

Мета повинна відображати кінцеві прогнозовані результати дослідження. Мета дослідження пов’язана з об’єктом і предметом дослідження, а також його кінцевим результатом і шляхами його досягнення. Для досягнення поставленої

мети дослідження здобувач визначає послідовне виконання відповідних завдань.

Мета дослідження – це визначення автором своєї стратегії в отриманні нових знань про об'єкт та предмет дослідження.

Мета дослідження може бути пов'язана:

- з формулюванням наукових завдань, які належить розв'язати;
- з обґрунтуванням можливості виявлення нових характеристик певних конкретних фактів, що аналізуються, а також структури їхньої організації;
- з визначенням певних теоретичних моделей дослідження, застосування яких забезпечує розв'язання обраних теоретичних і практичних наукових завдань.

Приклад 1

Мета дослідження – охарактеризувати структуру ставлення молодших школярів до учбової діяльності та розкрити особливості його компонентів; виявити специфіку становлення різних за модальністю типів цього ставлення в період навчання дітей у початковій школі та психологічні чинники, що її зумовлюють.

Приклад 2

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і емпірично визначити особливості професійної дезадаптації психологів-практиків, а також шляхи й механізми її попередження.

Приклад 3

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати і емпірично дослідити вплив криз фахового навчання на формування самооцінки майбутніх вчителів, розробити і експериментально перевірити програму оптимізації їх професійної самооцінки.

Мета роботи конкретизується через низку відповідних **завдань**: вивчити, описати, встановити, вдосконалити, розвинути, обґрунтувати, розробити тощо. Завдання мають формулюватися точно і конкретно, оскільки їх вирішення повинно скласти зміст розділів кваліфікаційної роботи. Об'єкт, предмет і мета повинні бути логічно взаємоузгоджені і пов'язані між собою і темою кваліфікаційної роботи.

Відповідно до мети формулюються завдання дослідження.

Завдання дослідження – це алгоритм безпосередньої загальної моделі дослідження, зумовлений логікою етапів конкретного наукового пошуку. Відповідно, завдання можуть бути зорієнтовані на:

- вирішення певних теоретичних питань, загальної програми дослідження (виявлення сутності окремих понять, явищ, процесів, визначення параметрів та рівнів функціонування, принципів інтерпретації тощо);
- виявлення найсуттєвіших ознак та внутрішньої структури об'єкта і предмета дослідження;
- виокремлення та характеристику нових аспектів та сучасних рішень даної наукової проблеми;
- обґрунтування, виявлення системи конкретних засобів, необхідних для розв'язання наукової проблеми та організації експериментальної верифікації за критеріями оптимальності;
- розробку можливих рекомендацій щодо перспективи практичного використання результатів дослідження.

Приклад 1

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми ставлення молодших школярів до учбової діяльності.
2. Виявити у процесі лонгітюдного експерименту особливості динаміки ставлення молодших школярів до учбової діяльності на різних етапах навчання їх у початковій школі та дати структурну характеристику цього ставлення.
3. Визначити психологічні чинники, що зумовлюють становлення різних за модальністю типів ставлення молодших школярів до учбової діяльності.

*Приклад 2***Завдання дослідження:**

1. Проаналізувати та узагальнити науково-психологічні підходи до дослідження проблеми соціально-психологічних чинників підліткової агресії.
2. Емпіричним шляхом визначити особливості проявів агресії підлітків залежно від особливостей їхньої пізнавальної сфери, а також в контексті їх особистісних якостей та приналежності до статевої групи.
3. Обґрунтувати та розробити програму подолання підліткової агресії.

Важливим етапом дослідження є вибір **методів** дослідження. Вони використовуються як інструмент, завдяки якому досягається обрана мета у роботі. Здобувач при написанні кваліфікаційної роботи повинен вибирати та використовувати ті методи, за допомогою яких можлива реалізація поставлених у дослідженні завдань.

Практичне значення отриманих результатів. Подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання.

Особистий внесок автора. У випадку використання у кваліфікаційній роботі ідей чи розробок, що належать співавторам, разом з якими були написані наукові праці, підготовлені доповіді і виконані спільні дослідження, здобувач повинен відзначити цей факт у магістерській роботі з обов'язковою вказівкою конкретного особистого внеску. Слід обов'язково вказати ступінь їх готовності до використання та сферу використання.

Апробація результатів роботи. Зазначається, на яких конференціях, семінарах тощо доповідалися результати дослідження.

Публікації. Наявність публікацій, що є підтвердженням апробації результатів наукового дослідження є обов'язковою умовою допуску до захисту кваліфікаційної роботи. Зазначається кількість статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій опубліковані результати магістерської роботи

Зауваження. Типові помилки:

- співпадіння предмету з назвою дослідження;
- співпадіння мети і одного із завдань дослідження;
- надмірна кількість завдань, які можна об'єднати;
- формування завдань ширше за мету дослідження;
- розбалансованість наукового апарату (повинна бути узгодженість теми, об'єкту, предмету, мети, завдань, висновків);
- формулювання практичного значення як апробації чогось

Основна частина. Розділи кваліфікаційної роботи

Основна частина повинна відповідати наступним вимогам:

1. в основній частині, поділеній на окремі розділи, розкривається зміст теми дослідження. У кожному розділі повинна бути завершеність змісту, головна ідея, а також тези, підтверджені посиланнями на джерела, думки різних авторів, результати анкетування, експерименту, аналітичних даних, практичного досвіду тощо;
2. думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути

підпорядкований одній головній ідеї;

3. кожний висновок повинен логічно підкріпляти попередній, інакше текст втратить свою єдність. До кожного розділу роботи необхідно зробити висновки, а по закінченні роботи оформлюються загальні висновки до всієї роботи в цілому;

4. основна частина кваліфікаційної роботи складається, як правило, з 2-3 розділів. Зміст розділів повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю її розкривати. Назва розділів не повинна співпадати з назвою всієї роботи. Матеріал у розділах повинен викладатись логічно, лаконічно та аргументовано та відповідати вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт.

Перший розділ роботи присвячений теоретичним засадам кваліфікаційної роботи, у якому магістрант стисло, критично висвітлює роботи науковців за обраною проблемою. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 25 % обсягу основної частини кваліфікаційної роботи.

У цьому розділі кваліфікаційної роботи обов'язковим є аналітичний огляд наукової літератури, в якому:

- окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за обраною проблемою;
- аналізуються представлені в сучасній науковій літературі найважливіші концептуальні ідеї та підходи до обраної проблеми;
- розкриваються психологічні аспекти дослідження предмету дослідження;
- з'ясовується комплекс дискусійних питань, пов'язаних із завданнями роботи;
- висвітлюються й порівнюються різні точки зору на сучасні шляхи розв'язання обраної проблеми;
- подаються авторські висновки з визначенням узагальненої моделі дослідження.

Поради щодо написання першого розділу

Основними літературними джерелами під час написання кваліфікаційної роботи є: навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті, автореферати дисертацій, дисертації, збірники матеріалів наукових конференцій, наукові збірники дослідницьких матеріалів установ, навчальних закладів або наукових товариств із найважливіших наукових проблем та ін.

Шляхи отримання бібліографічної довідки:

- замовлення в спеціалізованих інформаційних відділах бібліотек (усі великі бібліотеки (бібліографічний відділ) здійснюють сьогодні підбір літератури за вказаною темою або ж за наданими ключовими словами);
- замовлення в мережі Інтернет (є електронні бібліотеки або ж спеціальні компанії, які виконують таку роботу);
- самостійний пошук.

Рекомендації щодо опрацювання літературних джерел:

- починати самостійний пошук літературних джерел доречно з ознайомлення з монографіями та статтями, які стосуються обраної проблеми, звертаючи увагу на список використаних у цих роботах наукових джерел;
- з рядом літературних джерел можна ознайомитися на психологічних сайтах;
- при формуванні списку літератури слід стежити, щоб більшість джерел були видані в останнє десятиріччя;
- перед читанням книги або статті потрібно записати їхні бібліографічні реквізити (автор, назва, видавництво, рік видання, кількість сторінок), відповідно до вимог оформлення найменувань джерел у списку літератури;
- використовується не вся інформація, що міститься у певному джерелі, а тільки та, яка безпосередньо стосується теми роботи і тому найбільш цінна і корисна;
- при читанні слід виписувати найбільш чіткі цитати, що стосуються проблеми та

обов'язково записувати номери сторінок, щоб потім можна було зробити посилання.

Важливо

Типові помилки при написанні теоретичного розділу дослідження:

- недотримання вимог цитування та посилань на авторів;
- посилання на авторів подаються без аналізу чи представлення власної позиції автора;
- подаються розгорнуті та детальні характеристики понять, які не є базовими для означеної проблеми дослідження;
- теоретичної частини за обсягом значно переважає емпіричну.

Наступні розділи кваліфікаційної роботи мають практичний характер і містять опис виконаного власного дослідницького завдання.

Зазвичай, у цих розділах:

- обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна програма проведення емпіричного дослідження, його організація;
- висвітлюються основні характеристики експериментально-дослідної бази із обґрунтуванням обраних методів та прийомів, що забезпечують достовірність одержаних результатів;
- описуються основні методи розрахунків;
- викладаються систематизовані результати власних досліджень автора, з ґрунтовним їх аналізом;
- за необхідності, обґрунтовується програма формування (корекції, розвитку) певних психологічних явищ, її характеристики, принципи, методи і прийоми;
- аналізується результативність запропонованої програми.

Здобувач повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

У кінці кожного розділу висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Загальні висновки

Логічним завершенням кваліфікаційної роботи є загальні висновки. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. Також рекомендовано формулювативисновки до кожного розділу кваліфікаційної роботи.

У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного характеру, а також конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення.

У висновках потрібно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів дослідження, викласти рекомендації з вирішення проблеми, скласти пропозиції щодо вдосконалення підходу до проблеми, яка досліджується.

У стислій формі, в логічній послідовності викладаються зроблені автором узагальнення – висновки конкретного характеру, які повинні бути покладені в основу доповіді при захисті кваліфікаційної роботи перед ЕК. Крім того, висновки не повинні носити характер анотацій.

Кваліфікаційна робота, окрім загальних висновків, повинна містити пропозиції теоретичного і практичного характеру. Крім пропозицій, у

кваліфікаційній роботі на основі висновків, зроблених за результатами якісного або кількісного аналізу, повинно бути зроблено підтвердження або спростування гіпотези (гіпотез), висунутих у ній (за наявності).

Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених по розділах. Обсяг висновків, як правило, складає 3- 4 сторінки.

Основний текст кваліфікаційної роботи завершується чітко й стисло сформульованими самостійними висновками, у яких подаються основні теоретичні та емпіричні результати дослідницької роботи, відповідно до поставлених завдань дослідження, а також пропонуються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів. Загальні висновки та практичні рекомендації кваліфікаційної роботи повинні бути аргументовано обґрунтовані.

Зуваження. Типові помилки:

- невідповідність загальних висновків завданням дослідження;
- дублювання у загальних висновках текстових фрагментів висновків до розділів;
- дублювання вступної частини;
- формулювання загальних висновків одним, двома реченнями,
- формулювання висновків як звіт про виконану роботу.

Список використаних джерел

Список використаних джерел формується в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Список використаних джерел повинен містити не менше 80 позицій. На всі наукові джерела, подані у списку, повинні бути посилання в тексті кваліфікаційній роботі. До списку використаних джерел, оформленого з урахуванням усіх чинних вимог, слід обов'язково включати новітні видання праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, у тому числі електронні носії та інтернет-джерела.

Додатки

До додатків включається допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи й акти випробувань, впровадження;
- зміст програми розвитку;
- інструкції та методика, опис алгоритмів і програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання кваліфікаційної роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

1. Кваліфікаційна робота повинна бути набрана на комп'ютері. Робота виконується на білому папері формату А4 (210x297 мм).

2. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Ілюстрації мають бути чорно-білого кольору.

3. Друкування тексту – за допомогою комп'ютера здійснюється через 1,5міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman. Поля:

ліве – 30 мм;

праве – 15 мм;

верхнє, нижнє – 20 мм.

Заголовки розділів пишуть по центру симетрично тексту великими літерами. Заголовки підрозділів – по центру симетрично тексту малими літерами (крім першої). Переноси слів у заголовках не допускаються. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з 2-х або більше речень, їх відділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом – 2 інтервали. Заголовки підкреслювати не рекомендується. Кожний розділ слід починати з нового аркуша (сторінки). Підрозділи починають з відступом від попереднього тексту на 1 інтервал на тій самій сторінці.

Нумерація сторінок. Сторінки кваліфікаційної роботи нумерують арабськими цифрами, але на титульному аркуші, на аркуші зі змістом роботи, на Плані виконання кваліфікаційної роботи, на додатках номери не ставляться. Нумерація сторінок починається зі сторінки, на якій розміщується Вступ. На сторінках номер ставлять у правому верхньому куті. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, далі з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Підрозділи нумерують у рамках кожного розділу (нумерація складається з двох чисел, відокремлених крапкою).

Ілюстрації, таблиці, графіки. Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) і таблиці необхідно представляти в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, чи на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, що розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, представлених у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: «Рис. 1.2.» (другий рисунок першого розділу).

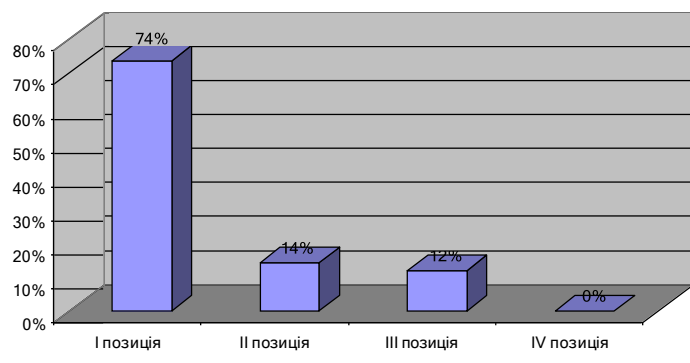

Рис. 1.2. Розподіл респондентів за позиціями ставлення до себе у своєму житті

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі представлена одна ілюстрація, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, представлених у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із вказівкою її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка.

Наприклад: «Таблиця 1.2.» (друга таблиця першого розділу).
приклад

Таблиця 1.2.

Зв'язок статі респондента та рівня показників субшкал за методикою «СЖО» Д. Леонтєва

Субшкали	χ^2 Пірсона	
	Значення	p-рівень
Цілі в житті	17,713	0,000
Локус-контролю-Я	7,638	0,022

Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При переносі частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» та її номер вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці.

Наприклад: «Продовження табл. 1.2.».

Загальні правила посилання. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали чи окремі результати.

Використовуючи в кваліфікаційній роботі ідеї і розробки, що належать також і співавтору, разом з яким були написані наукові праці, підготовлені доповіді і виконані спільні дослідження, здобувач повинен відзначити цей факт у своїй роботі. **У випадку виявлення факту плагіату, тобто використання запозиченого матеріалу як новизни свого дослідження, кваліфікаційна робота знімається з розгляду без права її повторного захисту.**

Посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Для підтвердження власних аргументів, посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у працях [1-7]...».

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад: Цитата в тексті: «...ми знаємо, що життєвий стиль кристалізується у нахилах, що формуються у дитинстві: з формуванням прототипу, яке відбувається у віці чотирьох-п'яти років» [7, с. 21].

Статистичні дані, які здобувач використовує у кваліфікаційній роботі для аналізу та пропозицій, повинні бути представлені на кінець попереднього звітнього року або у вигляді плану на поточний рік. Висловлення результатів роботи на підставі застарілих статистичних даних попередніх років вважається недоцільним.

З Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ можна ознайомитися на офіційному сайті МДУ:

http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_zapobigannja_ta_vijavlen_akadem_pl.pdf

Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» за місцем розташування в документі розрізняють такі бібліографічні посилання: внутрішньо текстове; підрядкове; позатекстове.

В кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти використовується позатекстове бібліографічне посилання. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Додатки нумеруються арабськими цифрами (Додаток 1, Додаток 2, Додаток 3 і т. д.) на кожному окремому додатку. Послідовність вміщення додатків визначається порядком появи посилань на них у тексті роботи. Додатки також можна позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, Ї, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається як додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою кваліфікаційної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повного сприйняття дипломної роботи:

- зразки анкет, опитувальних листів та ін.;
 - таблиці допоміжних цифрових даних;
 - ілюстрації допоміжного характеру; - інструкції та методики, розроблені в процесі виконання роботи.
- (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_kvalifikacijni_roboti_zdobuvac_hiv_.pdf)

У науковій роботі не рекомендується викладати матеріал від першої особи однини, краще, наприклад, писати: «Ми вважаємо», «Нами встановлено», або ж вживати безособові речення: «Можна дійти висновку».

Тексти кваліфікаційної роботи доцільно спочатку готувати у попередньому (чорновому) варіанті. До останнього варіанту тексту вносяться всі зміни, запропоновані науковим керівником. Текст кваліфікаційної роботи може вважатися остаточним за умови, якщо у ньому враховані всі зауваження і пропозиції наукового керівника. Кожен розділ праці має бути логічно завершеним, містити висновки і логічно пов'язуватися з наступною частиною.

Заключний етап виконання кваліфікаційної роботи ***Порядок допуску кваліфікаційної роботи до захисту***

Попередній захист проводиться, як правило, за місяць до дати захисту. Рішення про допуск до захисту приймається на засіданні кафедри на підставі результатів попереднього захисту. Витяг з протоколу засідання кафедри з обґрунтуванням цього рішення подається у деканат відповідного факультету. На підставі витягу деканат факультету подає проєкт наказу на допуск до підсумкової атестації.

З метою визначення якості та ступеня готовності до захисту кваліфікаційної роботи випускова кафедра організовує попередній захист з обов'язковою презентацією студентом основних положень дослідження, обговоренням поточної перевірки на дотримання академічної доброчесності.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи систематично контролює науковий керівник, виконання завдань кваліфікаційної роботи заслуховуються на засіданнях кафедри (1 раз на семестр).

До захисту перед ЕК допускаються кваліфікаційні роботи, теми яких затверджені наказом ректора університету; структура, зміст, якість викладеного матеріалу, його оформлення відповідають вимогам, які прописані у цих методичних рекомендаціях; пройшли перевірку на антиплагіат; оцінені позитивно на попередньому захисті випускових кафедр та мають позитивний відгук керівника.

Допуск до захисту кваліфікаційної роботи перед ЕК здійснюється завідувачем кафедри практичної психології. Кваліфікаційна робота, допущена до захисту в ЕК, направляється завідувачем кафедри на рецензування (внутрішнє та зовнішнє (зразок рецензії подається у додатках)).

До захисту перед ЕК *не допускається робота*, якщо:

- робота не відповідає вимогам державних стандартів, означених у методичних рекомендаціях;
- робота написана на тему, яка своєчасно не була затверджена;
- робота виконана не самостійно;
- зміст роботи не розкриває її теми;
- робота недбало оформлена;
- відсутній відгук наукового керівника;
- відсутні внутрішня або зовнішня рецензії;
- робота не подана у термін, встановлений рішенням випускової кафедри.

Захист кваліфікаційної роботи

До публічного захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які виконали навчальний план, успішно пройшли попередній захист кваліфікаційної роботи.

Науковий керівник перевіряє на відповідність встановленим вимогам оформлення кваліфікаційної роботи, здійснює поточні та остаточні перевірки на дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ» та надає відгук (додаток 5), в якому зазначається:

- актуальність дослідження;
- обґрунтування використаних методів дослідження;

- рівень використання набутих у процесі навчання теоретичних знань при виконанні дослідження;
- вміння самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми; логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки;
- повнота розкриття теми;
- недоліки роботи та зауваження;
- дотримання академічної доброчесності
- рекомендація до захисту.

Кваліфікаційна робота *обов'язково підлягає перевірці на плагіат* за допомогою спеціалізованих сервісів відповідно до “Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ”.

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати рецензію. Рецензія (додаток 6) повинна бути завірена в установленому порядку. При рецензуванні кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- новизну постановки і розроблення проблеми;
- використання наукових методів дослідження;
- аргументованість висновків і обґрунтованість пропозицій;
- вміння здобувача освітнього ступеня магістра, чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки та зауваження щодо змістовної частини роботи, оформлення;
- висновок щодо рекомендації до захисту із зазначенням оцінки за прийнятою шкалою оцінювання знань.

Негативний письмовий відгук наукового керівника або негативна рецензія щодо змісту кваліфікаційної роботи та отриманих результатів дослідження не є підставою недопущення до захисту.

Відповідно оформлена кваліфікаційна робота (разом із відгуком та рецензією) реєструється на кафедрі. Здобувач не має права вносити зміни у кваліфікаційну роботу після її реєстрації. Титульна сторінка представленої роботи містить підписи: студента, наукового керівника, наукового консультанта (за потреби).

Процедура захисту включає:

- доповідь студента про зміст роботи (до 10 хвилин);
- запитання до автора роботи;
- виступ рецензента або оголошення рецензії (у разі відсутності рецензента);
- відповіді студента на зауваження рецензента.

Доповідь повинна містити: обґрунтування актуальності теми, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, методи, які були використані у ході дослідження, основні результати дослідження. Захист кваліфікаційної роботи здійснюється з використанням презентацій.

Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також на запитання представників ЕК, які були поставлені у ході захисту.

Автор кваліфікаційної роботи має продемонструвати вміння: глибокодумно, логічно та аргументовано викладати матеріал; використовувати статистичні та інші методи дослідження; володіти навичками узагальнення; чітко формулювати висновки; відстоювати свою авторську позицію; обґрунтовувати інноваційні підходи до вирішення задач дослідження;

володіти правилами публічного виступу (чіткість, лаконічність, граматична правильність висловлювань).

При оцінюванні захисту кваліфікаційної роботи ЕК бере до уваги такі показники:

- якість кваліфікаційної роботи загалом (творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи (науковий стиль викладу, грамотність, бібліографія);
- рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- відгук керівника і оцінку роботи рецензентом.

Здобувачу, який не захищав кваліфікаційну роботу у визначений графіком термін з поважних, підтверджених документально причин, захист роботи може бути перенесений. Після розгляду заяви ректором і прийняття позитивного рішення готується проєкт наказу про захист кваліфікаційної роботи за індивідуальним графіком.

Здобувачі, не допущені до захисту кваліфікаційних робіт, як і ті, що отримали незадовільні оцінки, відраховуються з університету з отриманням академічної довідки і правом одноразового повторного захисту кваліфікаційної роботи (з наступного навчального року) протягом трьох років після відрахування з МДУ (у період роботи, згідно затвердженого графіку, Екзаменаційної комісії за відповідною освітньою програмою).

Після поновлення студента для захисту кваліфікаційної роботи, на першому засіданні кафедри приймається рішення, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему.

Поновлення до складу студентів МДУ для повторного захисту кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної Комісії у Маріупольському державному університеті, Положення про переведення, поновлення та вступ на паралельне навчання та цього Положення (м http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_kvalifikacijni_roboti_zdobuvach_iv.pdf)

Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Критеріями оцінювання кваліфікаційної роботи є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;
- якість емпіричного дослідження;
- творчий рівень дослідження;
- науковість стилю викладання;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до стандартів;

- успішність презентації дослідження та відповідей на запитання членів ЕК.

Більша конкретизація критеріїв оцінювання кваліфікаційної роботи подається у таблиці 1.

Таблиця 1.

Критерії оцінювання магістерської роботи та оцінка його рівня

Критерії оцінювання	Оцінка рівня виконання дипломного проекту		
	Відмінно (А)	Добре (В,С)	Задовільно (Д,Е)
Технічне оформлення роботи Бібліографічний опис джерел	Оформлення відповідає вимогам. Бібліографічний опис джерел та ілюстрацій укладено згідно з державним стандартом .	Оформлення відповідає вимогам, однак є окремі помилки. Бібліографічний опис джерел та ілюстрацій укладено згідно з державним стандартом.	Оформлення частково відповідає вимогам. Недотримання основних вимог до бібліографічного опису джерел.
Теоретичний розділ дослідження	Зроблено глибокий, цілеспрямований, логічно послідовний та критичний аналіз літератури з досліджуваної теми.	Подано літературний огляд із досліджуваної проблеми із врахуванням сучасних джерел інформації, але без критичного аналізу .	Наявний літературний огляд досліджуваної теми не послідовний і поверховий.
Творчий та науково - методичний рівень роботи	Наукова робота носить науково-дослідний характер, є творчим і самостійним дослідженням, повністю наявний категоріальний апарат Наявний свій авторський шлях вирішення завдання.	Робота носить науково-дослідний, творчий характер, але не повністю наявний категоріальний апарат.	Відсутнє своє бачення вирішення проблеми, студент діє по заданій схемі.
Обсяг виконання завдань кваліфікаційної	Завдання виконано у повному обсязі, без помилок	Завдання виконано у повному обсязі, але опущені окремі деталі	Завдання виконано не в повному обсязі, мають місце помилки

роботи			
Обґрунтованість та логічність	Обґрунтованість позицій, факти, результати досліджень подаються у логічній послідовності.	Логіка викладу присутня, однак не вистачає окремих ілюстрацій отриманих узагальнень, або ж їх обґрунтування.	Відсутня чітка логіка викладу, аргументація поверхнева.
Якість емпіричного дослідження	Використана сучасна методика проведення емпіричного дослідження, вміле використання теоретичних знань у практичній ситуації, володіння методами та методиками дослідження, методами статистики.	Володіє методикою, але допускає окремі помилки. Експериментальна робота проведена формально.	Допускає грубі помилки при роботі з методикою та аналізі результатів.
Висновки та практичне впровадження	Висновки логічні, аргументовані, повні, вказують на виявлені закономірності. Результати роботи впроваджені у практику.	Зроблено обґрунтовані висновки, але не показано практичного застосування.	Висновки носять декларативний характер. Відсутні пропозиції для впровадження в практику.
Захист	При захисті роботи студент показав широку ерудицію, глибокі знання питань теми, вільне володіння даними дослідження, методами отримання, обробки та фіксації наукової інформації, логічно будує відповіді і успішно відповідає на запитання членів ЕК.	Під час захисту кваліфікаційної роботи студент показав достатній рівень знань теми, добре оперує даними дослідження. Під час доповіді використовує наочні посібники, без особливого утруднення відповідає на поставлені запитання.	Під час захисту студент проявляє невпевненість, не дає повної аргументованої відповіді на поставлені запитання.

*За результатами публічного захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні ЕК більшістю голосів приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи.

*Результати захисту кваліфікаційної роботи оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС).

*За результатами захисту кваліфікаційної роботи екзаменаційна комісія вирішує питання про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і про видачу диплому державного зразка.

*Водночас ЕК може прийняти рішення про рекомендацію студента – випускника до вступу в аспірантуру.

Зразок заяви на затвердження теми кваліфікаційної роботи

В.о. завідувачки кафедри _____
(назва кафедри)

Маріупольського державного університету

_____ (науковий ступінь, вчене звання, ПІБ зав. кафедри)

здобувача вищої освіти освітньо-
професійної програми

_____ факультету
(назва освітньо-професійної програми)
(назва факультету)

_____ курсу
(курс)

денної/заочної форми навчання

_____ (ПІБ здобувача)

заява.

Прошу затвердити таку тему кваліфікаційної роботи: «_____» та
призначити науковим керівником д.і.н., професора (к.і.н., доцента)_____.

«_____» _____ 20__р.

Підпис

Візи:

- наукового керівника
- гаранта ОП

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри

(підпис) *(ПІБ завідувача кафедри)*
«__» _____ 20__ р.

«ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) / другого
(магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми

« _____ »
(назва освітньо-професійної програми)

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 20__ р.

Маріуполь – 20__

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА

Рівень вищої освіти _____
 Шифр та назва спеціальності _____
 Освітньо-професійна програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____,
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ *(підпис)* _____ *(ПІБ завідувача кафедри)*
 «__» _____ 20__ р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

_____ *(прізвище, ім'я, по батькові)*
 1. Тема роботи _____
 керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Маріупольського державного університету від «__» _____ 20__ р. №__

2. Строк подання здобувачем роботи _____
 3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет) _____

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Наприклад:

Розділ 1.

Розділ 2. _____

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ В СИТУАЦІЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	8
1.1. Визначення категорії невизначеності в сучасній психології.....	8
1.2. Емоційні стани в умовах невизначеності.....	17
1.3. Страх як базова емоція.....	28
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2 ОСОБИСТІСНІ СПОСОБИ РЕАГУВАННЯ В СИТУАЦІЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	35
2.1. Особливості формування психологічних меж особистості.....	35
2.2. Психологічні особливості прояву страху.....	39
2.3. Стратегії та механізми реагування в структурі саморегуляції особистості.....	46
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ СТРАХУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ В СИТУАЦІЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	56
3.1. Планування та обґрунтування методів дослідження.....	56
3.2. Аналіз та інтерпретація результатів констатувального експерименту... ..	61
3.3. Формувальний експеримент та перевірка ефективності корекційної програми.....	67
Висновки до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	99

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ВІДГУК
керівника на кваліфікаційну роботу**

здобувача _____
Тема кваліфікаційної роботи _____
Науковий керівник _____
Актуальність теми _____

Об'єкт дослідження _____

Характеристика теоретичного рівня, наявності самостійних розробок та практичної значимості роботи _____

Зауваження та недоліки _____

Загальний висновок керівника _____

Науковий керівник _____ « ____ » _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота переглянута.

Здобувач _____ допускається до захисту кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії

Завідувач кафедри _____

(ПІБ) _____

_____ (підпис)

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувача освітнього ступеня «Бакалавр» /«Магістр»

(ПІБ)

На тему _____

Актуальність теми _____

Самостійність розробки і пропозиції автора _____

Практична значимість роботи _____

Зауваження та недоліки _____

Загальний висновок _____

Рецензент _____

(ПІБ науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи,)

Підпис _____

« ____ » _____ 20__р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

протоколом засідання Вченої ради МДУ
від 24.05.2017 № 13
(у редакції, затвердженої протоколом
засідання Вченої ради МДУ
від 25.11.2020 № 6)

введено в дію наказом МДУ
30.11.2020 №302

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(нова редакція)**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти Маріупольського державного університету (далі – Положення) розроблено на основі Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», інших нормативно-правових актів, Статуту Маріупольського державного університету (далі – МДУ), Положення про академічну доброчесність в МДУ, Правил внутрішнього розпорядку МДУ, Колективного договору та інших нормативних (локальних) актів МДУ.

1.2. Мета Положення полягає у підвищенні якості навчання здобувачів вищої освіти, написання індивідуальних та оригінальних творів, дотримання вимог академічної доброчесності та чинного законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності.

1.3. Основні поняття, що використовуються в Положенні:

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

Твір – результат творчої діяльності автора, який представлений на паперових носіях або в електронному вигляді.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Оприлюднення твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо.

1.4. Перевірці на плагіат відповідно до цього Положення підлягають такі твори:

- кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти.

1.5. Авторами кваліфікаційних робіт є здобувачі вищої освіти.

2. ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

2.1. Академічний плагіат – навмисне оприлюднення (частково або повністю) наукових

(творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства, без належного оформлення посилань.

2.2. Виділяють такі види академічного плагіату:

- копіювання, видання та оприлюднення виконаного іншим автором твору як власного без внесення змін та належного оформлення цитування;
- дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) чужого твору у власний без належного оформлення цитування;
- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування;
- парафраза – переказ своїми словами тексту іншого автора, суть якого полягає в заміні слів, знаків, фразеологічних оборотів тощо;
- компіляція – процес написання твору на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел.

2.3. Для виявлення академічного плагіату в МДУ використовується Система виявлення збігів/ідентичності/схожості – інформаційна система під назвою «Unicheck», яка включає Програмне забезпечення, інтерфейс користувача, матеріали Сайту (<https://unicheck.com/uk-ua>), бази даних та інші елементи, об'єкти інтелектуальної власності. Ця програма дозволяє провести незалежну оцінку написаного твору по відношенню до його оригінальності, законності запозичень та оформлення цитування.

2.4. Будь-яка особа, яка виявила академічний плагіат, має право подати офіційну письмову заяву (написану в довільній формі) до Комісії з питань академічної доброчесності. Комісія з питань академічної доброчесності розглядає на своїх засіданнях такі заяви та надає висновки або пропозиції щодо не/накладання відповідних санкцій.

У своїй діяльності Комісія з питань академічної доброчесності керується Конституцією України, законодавством в сфері вищої освіти, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом МДУ, Колективним договором МДУ, Правилами внутрішнього розпорядку МДУ, іншими нормативними (локальними) актами МДУ, Положенням про академічну доброчесність в МДУ та цим Положенням.

3. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ ТВОРІВ НА НЕ/ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

3. Порядок перевірки творів на академічний плагіат

3.1. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти подає його на кафедру для перевірки на академічний плагіат. Така перевірка поділяється на поточну та остаточну (кінцеву). На кафедрі визначаються особи, відповідальні за перевірку творів з числа викладачів – як правило, наукові керівники.

Функціями наукових керівників є:

- здійснення комп'ютерної перевірки твору на плагіат за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unicheck тощо);

- оформлення довідки за результатами перевірки на підставі звіту подібності/схожості;
- збереження конфіденційності інформації щодо творів відповідно до Закону України «Про авторське право та суміжні права».

3.2. Поточна перевірка полягає у поданні здобувачем вищої освіти на кафедру окремих розділів кваліфікаційної роботи для комп'ютерної перевірки за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних сервісів (зокрема, Unicheck тощо). Розділи твору подаються на кафедру повністю в електронній формі з додатками в одному з таких форматів (*.doc, *.docx, *.pdf).

3.3. Остаточна перевірка – перевірка тексту твору до допуску його на попередній захист. При написанні повного тексту твору студент подає його на кафедру для перевірки за допомогою відкритих (зокрема, EduBirdie.com тощо) та спеціальних програмно-технічних

сервісів (зокрема, Unichек тощо).

Разом із твором студенти обов'язково повинні надати заяву встановленого зразку, якою підтверджується факт відсутності в роботі ознак академічного плагіату (додаток 1). Відмова у належному заповненні та підписанні заяви автоматично тягне за собою не допуск роботи до захисту.

Твір надається на кафедрі повністю в електронному вигляді з додатками в одному з таких форматів (*.doc, *.docx, *.pdf).

Після проведення остаточної перевірки науковим керівником на підставі звіту подібності/схожості та обговоренні на засіданні кафедри (рішення якої оформлюється протоколом) оформлюється Довідка про оригінальність кваліфікаційної роботи (із визначенням відсотків оригінальності відповідно до шкали оригінальності, визначеної п. 5.9. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ) і допуск роботи до захисту, яка схвалюється завідувачем кафедри (додаток 2).

Довідка враховується завідувачем випускової кафедри та деканом факультету при прийнятті рішення щодо допуску до захисту в Екзаменаційній комісії.

Заява про самоперевірку на плагіат студента та довідка наукового керівника про перевірку на плагіат є невід'ємною частиною кваліфікаційної роботи.

3.4. У разі незгоди з результатами перевірки автор твору, що перевірявся, має право подати апеляцію.

Апеляція подається особисто автором твору на ім'я Голови Комісії з питань академічної доброчесності (далі - Комісія) у триденний строк після оголошення результатів перевірки. У заяві зазначаються особисті дані заявника (П.І.Б.; курс спеціальності, факультет, телефон, зміст апеляції, дата та підпис).

Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісією не розглядаються. На засідання Комісії запрошується заявник та особа, яка перевіряла твір на виявлення академічного плагіату. Якщо заявник не з'являється на засідання, питання розглядається за його відсутності.

Комісія проводить засідання у триденний строк після отримання заяви.

За результатом проведеного засідання Комісія готує вмотивоване рішення у вигляді висновку щодо порушення чи не порушення норм цього Положення. Зазначені висновки носять рекомендаційний характер, подаються ректору для подальшого вживання відповідних заходів морального чи дисциплінарного характеру.

4. ПОПЕРЕДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

4.1. Для попередження недотримання норм цього Положення та правил перевірки творів в МДУ обов'язково використовується такий комплекс профілактичних заходів:

- оприлюднення цього Положення на офіційному сайті МДУ;
- ознайомлення авторів та науково-педагогічних працівників із цим Положенням;
- інформування авторів про зміни, що вносяться до цього Положення;
- розповсюдження методичних матеріалів, інструкцій відносно правил написання та перевірки творів;
- проведення ознайомчих та методичних семінарів із студентами;
- можливість розробки студентами тем із вузької спеціалізації.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИЯВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

5.1. За порушення норм цього Положення автори притягуються до відповідальності згідно вимог чинного законодавства України.

5.2. Відповідальність в разі виявлення академічного плагіату в кваліфікаційних роботах несе здобувач вищої освіти та науковий керівник.

Науковий керівник несе відповідальність за:

- об'єктивність висновку в довідці про перевірку на академічний плагіат;
- перевірку творів у встановлені строки;
- прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на академічний плагіат, а також про допуск твору до попереднього захисту.

До студентів може бути застосовано одне з таких стягнень:

- попередження;
- не/допуск до захисту роботи;
- відрахування з Університету (виявлення трьох і більше фактів академічного плагіату (компіляцій) протягом терміну навчання).

6. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Дане Положення розглядається на засіданні Науково-методичної ради, приймається рішенням Вченої ради МДУ, затверджується та вводиться в дію наказом ректора МДУ.

6.2. Зміни та доповнення до цього Положення розглядаються на засіданні Науково-методичної ради, приймаються рішенням Вченої ради МДУ, затверджуються та вводяться в дію наказом ректора МДУ.

Додаток 8
до Положення
(пункт 3.3. розділу 3)

В.о. завідувачці кафедри

назва _____

П.І.Б.

ЗАЯВА

щодо самостійності написання _____
(вид та назва твору)

Я, П.І.Б., _____ заявляю: кваліфікаційна робота на тему
(автор, спеціальність, курс, факультет, форма навчання)

«_____», виконана самостійно і в ній не містяться ознаки академічного плагіату. Усі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше дослідницьких робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений (а) з діючим Положенням «Про запобігання та виявлення академічного плагіату в Маріупольському державному університеті», згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску твору до захисту та застосуванню моральних та дисциплінарних заходів.

Дата

Підпис